

Het oog van de meester

Kwantitatief onderzoek onder leraren (po, vo en mbo)
over hun leerlingen en geldzaken

Juni 2024

Inhoudsopgave

- Samenvatting
- Inleiding

- Beïnvloeding leerlingen en studenten
- Zorgen van leraren over beïnvloedingen
- Leerlingen en studenten (uit gezinnen) met financiële problemen
- Betrekken van ouders
- Belang van financiële educatie

- Bijlage

Wijzer in geldzaken

Het oog van de meester

Juni 2024

Dit onderzoek is uitgevoerd door:

DUO Onderwijsonderzoek & Advies

Samenvatting (1/2)

In opdracht van Wijzer in geldzaken is onderzoek uitgevoerd onder n=882 leraren. Het betreft leerkrachten en docenten uit:

- het basisonderwijs (n=400 leerkrachten van groep 6, 7 en 8);
- het voortgezet onderwijs (n=330 docenten economie, mens & maatschappij, maatschappijleer en burgerschap)
- en het mbo (n=152 mbo-docenten burgerschap).

Deze groepen hebben een online enquête ingevuld via een onderwijspanel van onderzoeksbureau DUO Onderwijsonderzoek & Advies.

Veel leerlingen/studenten zijn volgens leraren beïnvloedbaar door vrienden, reclame en social media

- De houding ten aanzien van geldzaken wordt niet alleen beïnvloed door wat hierover op school of door ouders wordt verteld. Jongeren zijn gevoelig voor de sociale omgeving. Vrienden en influencers spelen dus ook een belangrijke rol. Het is lastig om van jezelf in te schatten in hoeverre je wordt beïnvloed. Daarom hebben we de leraren gevraagd in te schatten in hoeverre hun leerlingen/studenten iets willen hebben omdat vrienden of influencers dit ook hebben. Naar de inschatting van de leraren zijn (veel tot alle) leerlingen in hoge mate beïnvloedbaar door vrienden (po: 78%; vo: 74%; mbo: 69%), reclame (po: 52%; vo: 40%; mbo: 43%), influencers (po: 51%; vo: 53%; mbo: 56%) en bekende personen (po: 46%; vo: 47%; mbo: 44%).

Leraren maken zich de meeste zorgen over de invloed van influencers

- Het is van alle tijden dat jongeren zich laten beïnvloeden door hun sociale omgeving. Maar de huidige 'online generatie' heeft een veel grotere sociale omgeving, waarbij '(f)influencers' vaak ook commerciële belangen hebben.
- Een groot deel van de leraren maakt zich zorgen over de invloed van influencers op het koopgedrag van hun leerlingen/studenten (po:78 %; vo: 78%; mbo: 68%); de verleiding van in-game aankopen van hun leerlingen/studenten (po: 70%; vo: 61%; mbo: 53%); en de invloed van gokreclames (po: niet gevraagd; vo: 65%; mbo: 65%) en het gebruik van afterpay (po: niet gevraagd; vo: 45%; mbo: 64%)
- Ook vrezen leraren dat hun leerlingen/studenten niet goed kunnen omgaan met financiële verleidingen (po: 55%; vo: 67%; mbo: 66%) en dat hun leerlingen/studenten niet goed met geld kunnen omgaan (po: 41%; vo: 56%; mbo: 56%).

Samenvatting (2/2)

Leraren zien financiële problemen in hun klassen

- Lesgeven is niet de enige manier waarop docenten bezig zijn met geldzaken bij hun leerlingen/studenten. Ze vangen ook genoeg signalen op dat er wat aan de hand is bij hun leerlingen/studenten. Ruim de helft (53%) van de mbo-docenten ziet studenten met financiële problemen in de klas. Vrijwel alle docenten geven aan daarvoor ook in actie te komen, door ze bijvoorbeeld door te verwijzen naar hulpverlening.
- Op het voortgezet onderwijs en het primair onderwijs is deze vraag iets anders gesteld, omdat financiële problemen daar niet rechtstreeks bij leerlingen zichtbaar zijn maar eerder bij hun ouders:
  - 42% van de VO-docenten en 45% van de PO-leerkrachten zien dat er leerlingen zijn die uit een gezin komen met financiële problemen. Docenten/leerkrachten die dan in actie komen noemen onder meer dat ze ouders doorverwijzen naar Stichting Leergeld.

Financiële educatie is niet alleen een verantwoordelijkheid van school

- Een deel van de leerkrachten en docenten (po: 35%; vo: 19%; mbo: 0%) probeert ook ouders te betrekken om de kinderen te laten leren omgaan met geldzaken. Maar dat gebeurt voornamelijk op de basisschool en in mindere mate in het voortgezet onderwijs en niet in het mbo.
- Dat doen ze bijvoorbeeld door ouders een nieuwsbrief of lesbrief te sturen.

Docenten en leerkrachten onderstrepen het belang van financiële educatie

- Een groot deel van de leraren (po: 76%; vo: 86%; mbo: 95%) is het (helemaal) eens met de stelling dat het leren omgaan met geld een belangrijk onderwerp is in de klas.
- Op het mbo zien ze nog meer het belang van financiële educatie. Slechts 11% van de mbo-docenten denkt dat hun mbo-studenten van 18 jaar en ouder voldoende in staat zijn om juiste financiële keuzes te maken.

Inleiding

- DUO Onderwijsonderzoek & Advies heeft in opdracht van Wijzer in geldzaken een onderzoek uitgevoerd onder n=400 leerkrachten uit groep 6, 7 en 8 van het basisonderwijs, onder n=330 docenten uit het voortgezet onderwijs (economie, mens & maatschappij, maatschappijleer en burgerschap) en n=152 burgerschapsdocenten uit het mbo. In de bijlage is een uitgebreide onderzoeksverantwoording opgenomen.
- De dataverzameling heeft plaatsgevonden in de periode van 18 maart tot en met 27 maart 2024 (po), 19 maart tot en met 5 april 2024 (vo) en 19 maart tot en met 4 april 2024 (mbo). Hierbij is gebruik gemaakt van het onderwijspanel van het onderzoeksbureau. Om voldoende mbo-docenten te includeren is gebruik gemaakt van de bestanden van EDG (een communicatiebureau dat zich richt op het onderwijs).
- Aan de kaders rechtsboven is te herkennen welke doelgroep is uitgelicht op de pagina.

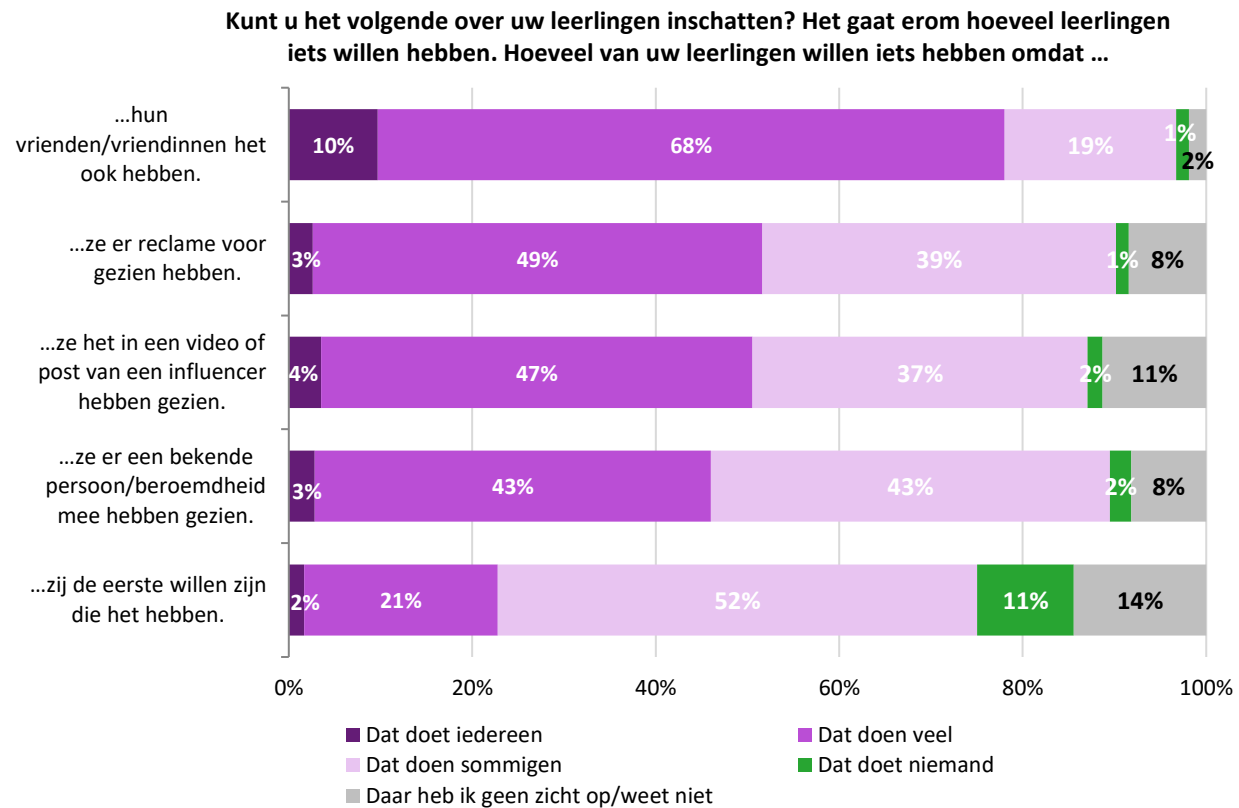
 Wijzer in **geldzaken**

Beïnvloeding leerlingen en studenten

Naar de inschatting van de leerkrachten zijn leerlingen in hoge mate beïnvloedbaar door vrienden, reclame, influencers en bekende personen

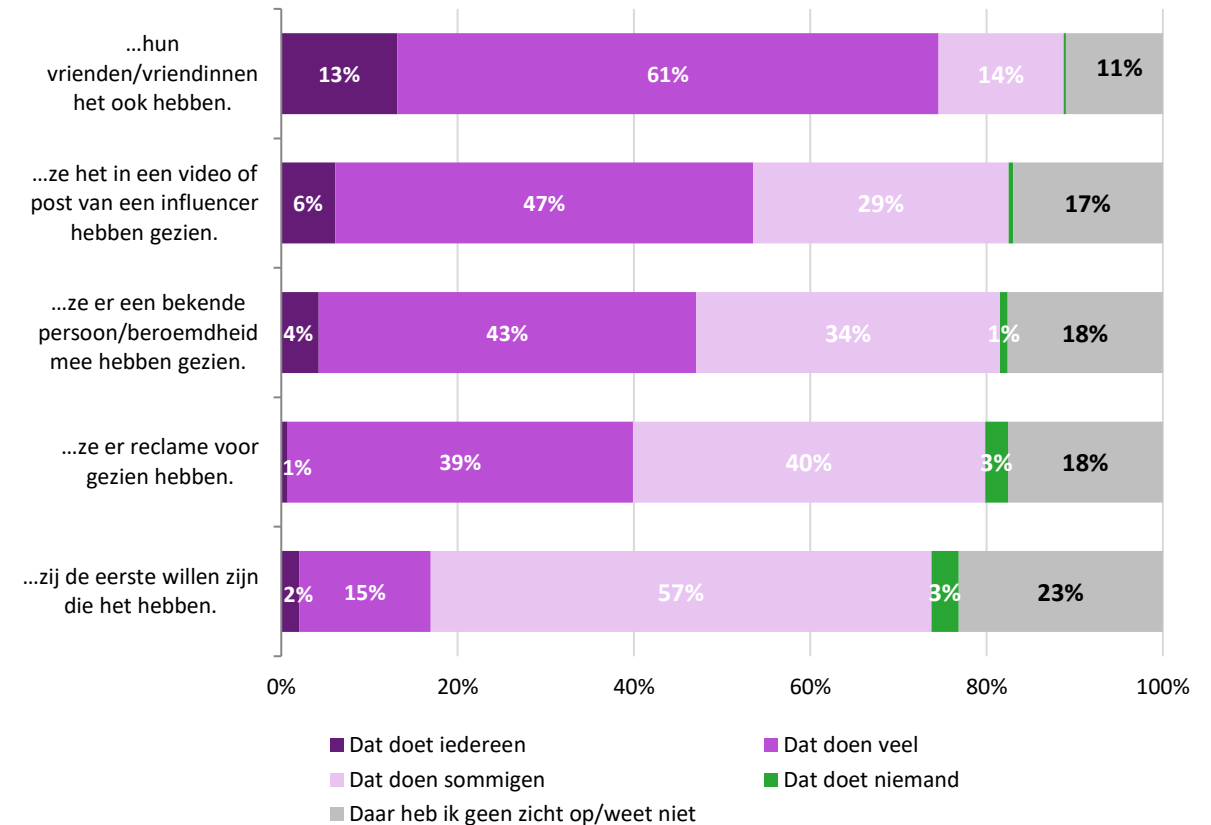
- Naar de inschatting van de leerkrachten in het primair onderwijs zijn veel tot alle leerlingen in hoge mate beïnvloedbaar door vrienden (78%), reclame (52%), influencers (51%) en bekende personen (46%).
- Leerlingen willen, volgens de inschatting van de leerkrachten, het vaakst iets hebben omdat hun vrienden/vriendinnen het ook hebben.

Naar de inschatting van de docenten zijn leerlingen in hoge mate beïnvloedbaar door vrienden, reclame, influencers en bekende personen

- Naar de inschatting van de docenten in het voortgezet onderwijs zijn veel tot alle leerlingen in hoge mate beïnvloedbaar door vrienden (74%), influencers (53%), bekende personen (47%) en reclame (40%).
- Leerlingen willen, volgens de inschatting van de docenten, het vaakst iets hebben omdat hun vrienden/vriendinnen het ook hebben.

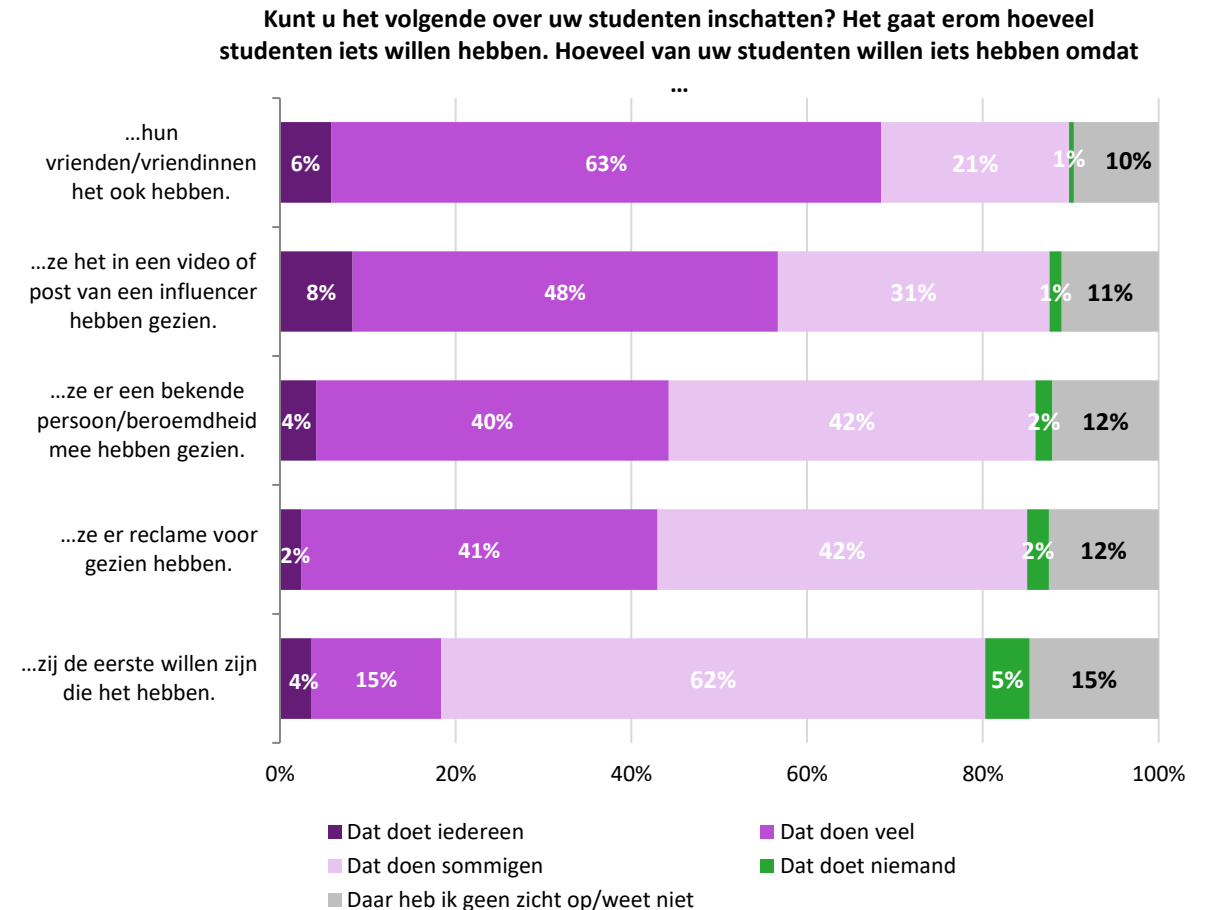
Kunt u het volgende over uw leerlingen inschatten? Het gaat erom hoeveel leerlingen iets willen hebben. Hoeveel van uw leerlingen willen iets hebben omdat ...

Naar de inschatting van de docenten zijn studenten in hoge mate beïnvloedbaar door vrienden, reclame, influencers en bekende personen

- Naar de inschatting van de mbo-docenten zijn studenten in hoge mate beïnvloedbaar door vrienden (69%), influencers (56%), reclame (43%) en bekende personen (44%).
- Studenten willen, volgens de inschatting van de docenten, het vaakst iets hebben omdat hun vrienden/vriendinnen het ook hebben.

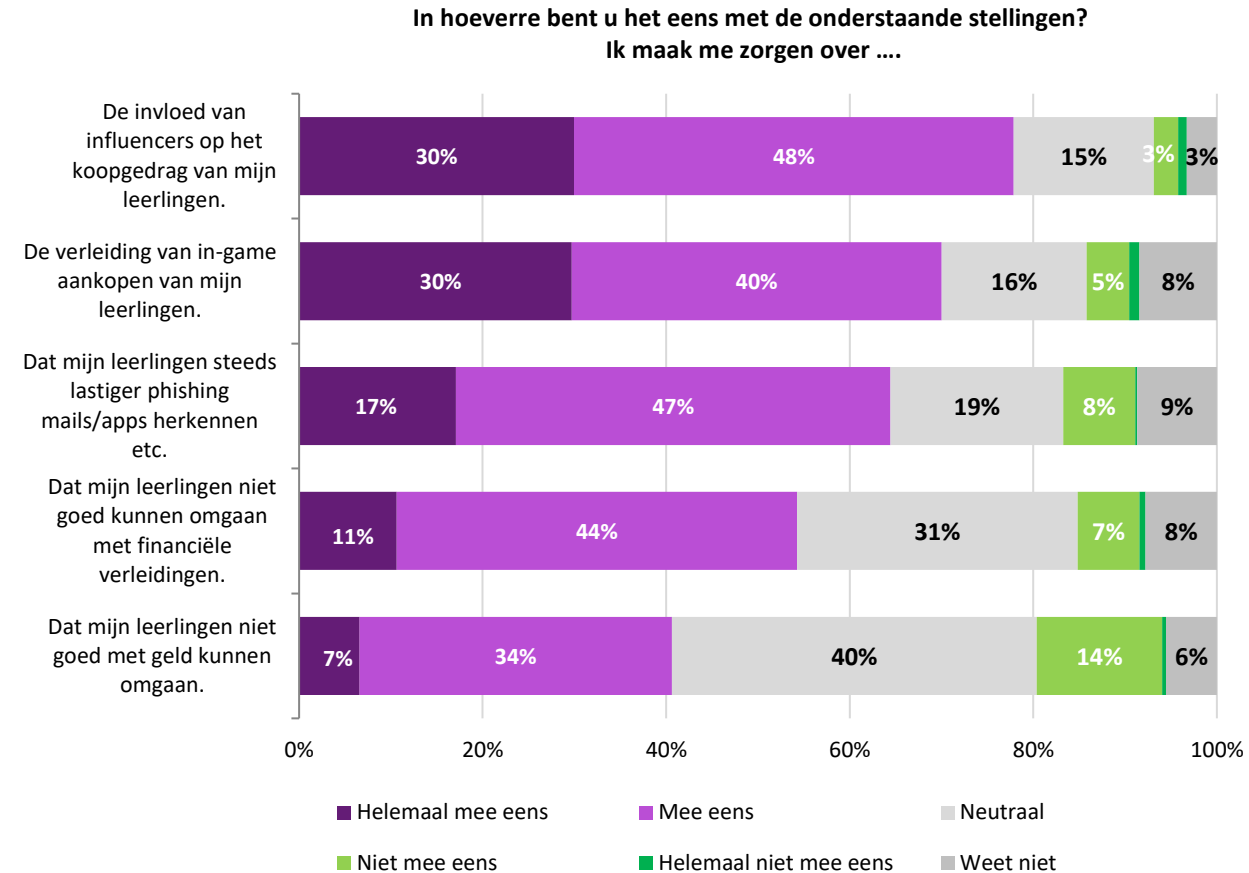

Zorgen van docenten over beïnvloedingen

Leerkrachten maken zich de meeste zorgen over de invloed van influencers

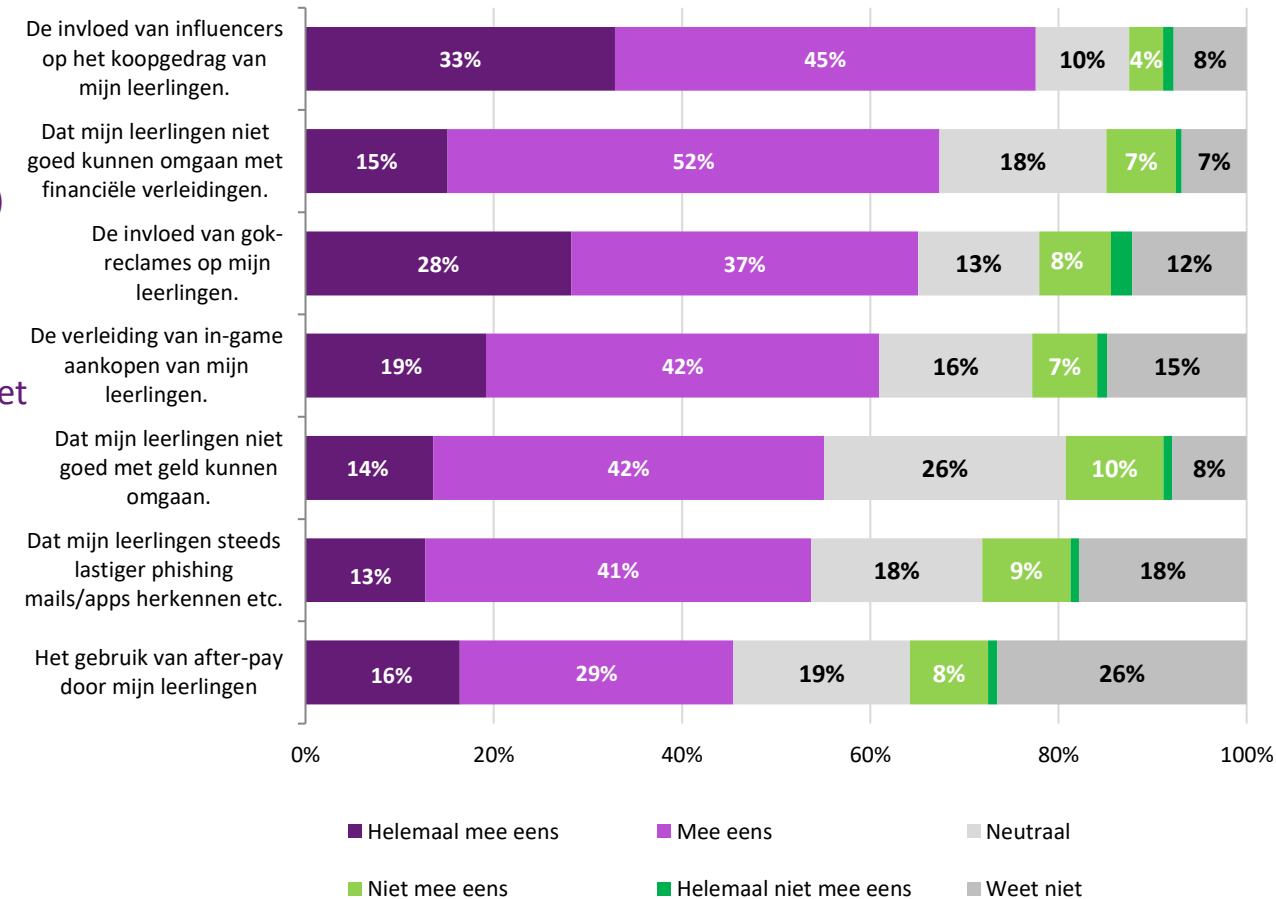
- Ruim drie kwart (78%) van de leerkrachten in het primair onderwijs is het (helemaal) eens met de stelling dat ze zich zorgen maken over de invloed van influencers op het koopgedrag van hun leerlingen.
- Ook maken 7 op de 10 leerkrachten (70%) zich zorgen over de verleiding van in-game aankopen van hun leerlingen.
- Iets meer dan de helft van de leerkrachten (55%) maakt zich zorgen over dat leerlingen niet goed kunnen gaan met financiële verleidingen.
- 20% van de leerkrachten maakt zich nog zorgen om andere dingen als het gaat om geldzaken van hun leerlingen (niet in figuur). Vaker genoemd worden: de thuissituatie en het verdwijnen van cash, waardoor de waarde van geld minder zichtbaar is.

Docenten maken zich de meeste zorgen over de invloed van influencers

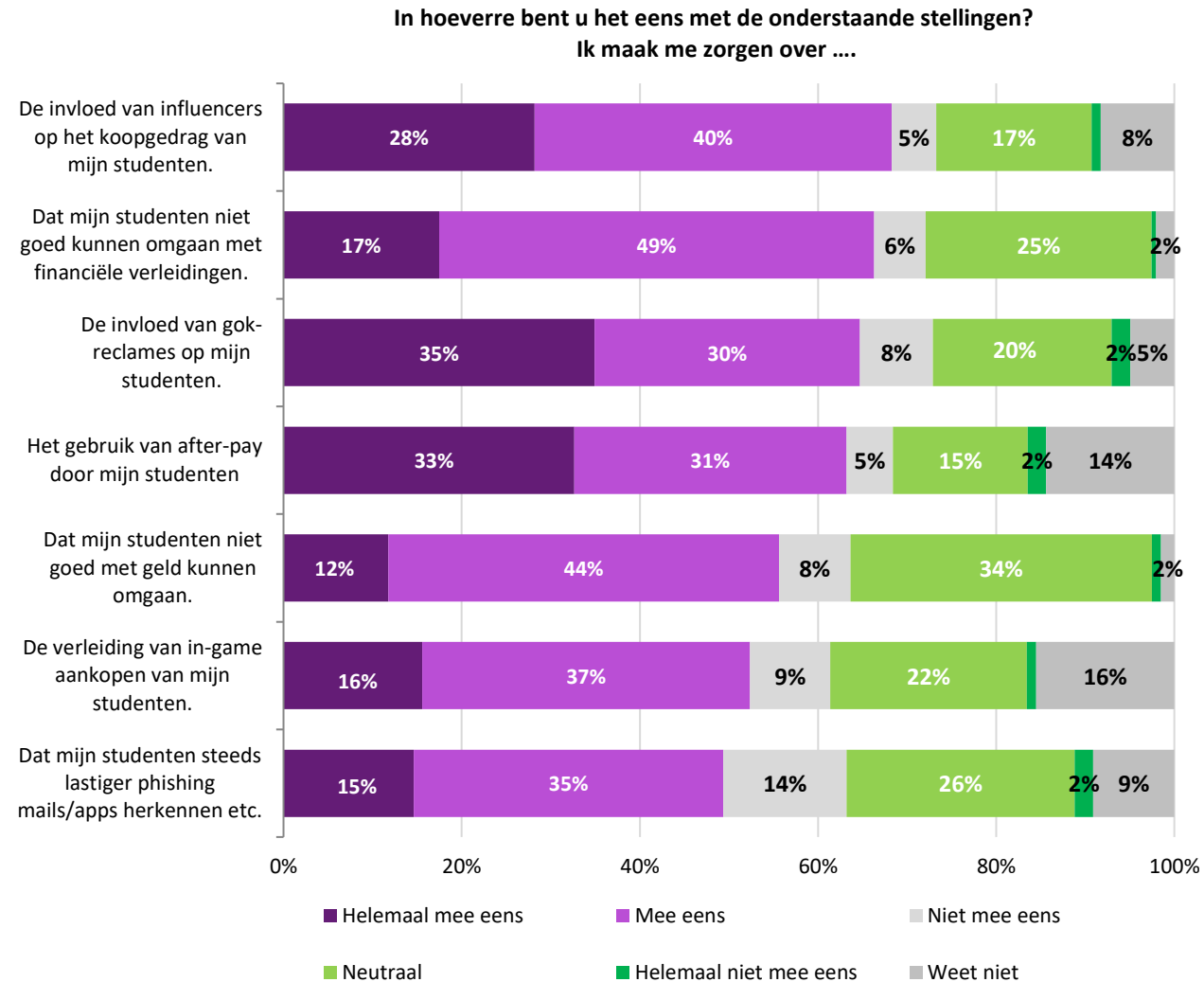
- 78% van de docenten in het voortgezet onderwijs is het (helemaal) eens met de stelling dat ze zich zorgen maken over de invloed van influencers op het koopgedrag van hun leerlingen.
- 67% van de docenten maakt zich zorgen over dat hun leerlingen niet goed kunnen gaan met financiële verleidingen.
- 65% maakt zich zorgen over de invloed van gok-reclames.
- 30% van de docenten maakt zich nog zorgen om andere dingen als het gaat om geldzaken van hun leerlingen (niet in figuur). Hierbij worden zeer diverse antwoorden gegeven. Enkele antwoorden worden vaker genoemd, zoals crypto en de waarde van geld.

In hoeverre bent u het eens met de onderstaande stellingen? Ik maak me zorgen over ....

Docenten maken zich de meeste zorgen over de invloed van influencers

- 68% van de mbo-docenten is het (helemaal) eens met de stelling dat ze zich zorgen maken over de invloed van influencers op het koopgedrag van hun studenten.
- 66% de docenten maakt zich zorgen over dat hun studenten niet goed kunnen gaan met financiële verleidingen.
- 65% maakt zich zorgen over de invloed van gok-reclames.
- 36% van de docenten maakt zich nog zorgen om andere dingen als het gaat om geldzaken van hun studenten (niet in figuur). Hierbij worden zeer diverse antwoorden gegeven.

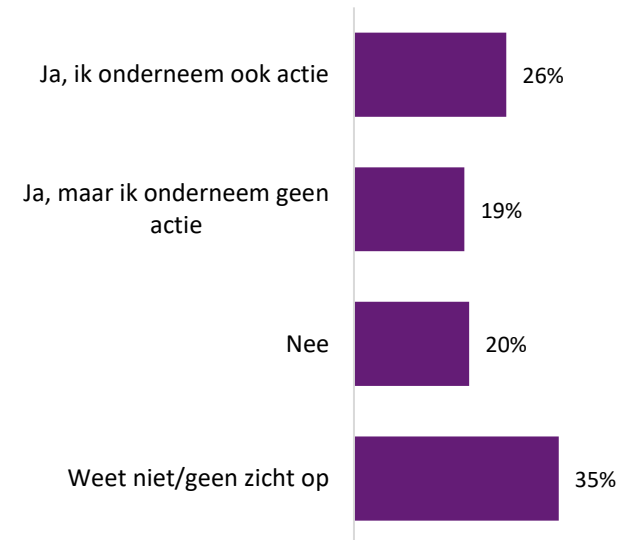
Leerlingen en studenten (uit gezinnen) met financiële problemen

45% van de leerkrachten ziet leerlingen die uit een gezin komen met financiële problemen

- 45% van de leerkrachten in het primair onderwijs ziet dat er leerlingen uit een gezin komen met financiële problemen.
- 26% van de leerkrachten ziet problemen en onderneemt ook actie. Hier wordt er met name genoemd het doorverwijzen naar organisaties (o.a. Stichting Leergeld).
- Een redelijk groot gedeelte (35%) heeft er geen zicht op of er leerlingen zijn die uit een gezin komen met financiële problemen.

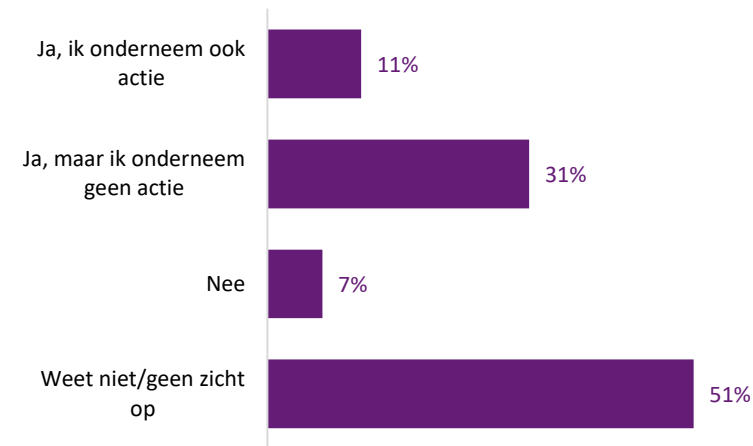
Zijn er leerlingen die uit een gezin komen met financiële problemen (zoals schulden, leningen, betalingsachterstanden) in uw klas? Zo ja, doe u hier iets mee?

42% van de docenten ziet dat er leerlingen zijn die uit een gezin komen met financiële problemen.

- 42% van de docenten in het voortgezet onderwijs ziet dat er leerlingen zijn die uit een gezin komen met financiële problemen.
- Ruim een tiende onderneemt ook actie (waarbij zeer verschillende antwoorden genoemd worden, onder meer het intern doorverwijzen).

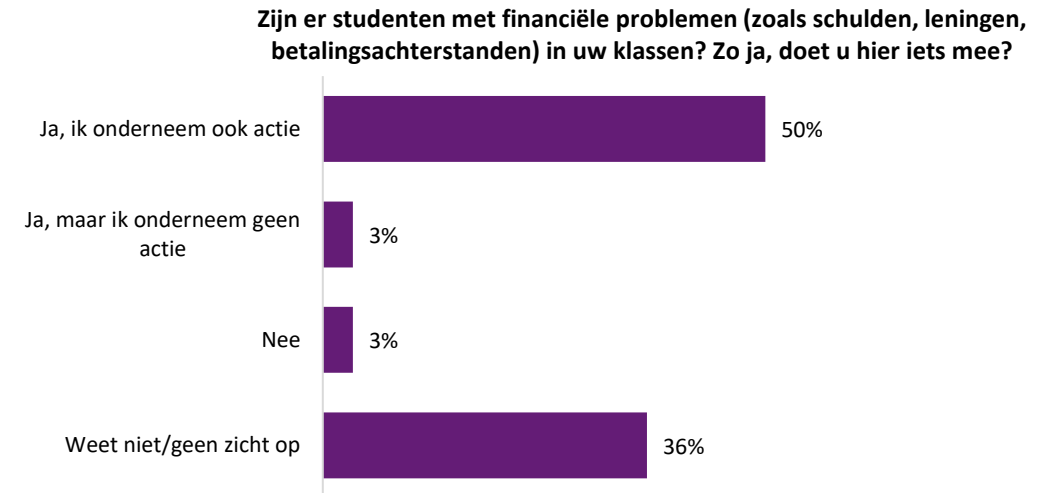
Zijn er leerlingen die uit een gezin komen met financiële problemen (zoals schulden, leningen, betalingsachterstanden) in uw klassen? Zo ja, doe u hier iets mee?

Ruim de helft van de docenten ziet studenten met financiële problemen

- Iets meer dan de helft (53%) van de mbo-docenten ziet studenten met financiële problemen.
- 50% van de docenten ziet studenten met financiële problemen en onderneemt ook actie.
- Hier wordt er met name genoemd: intern doorverwijzen, verwijzen naar een externe hulpverlener.

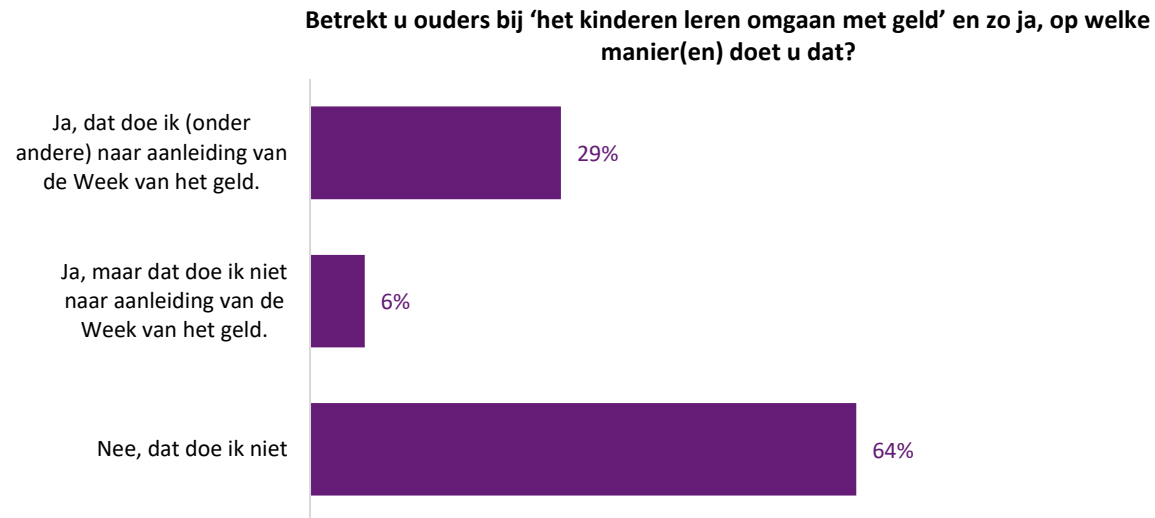
 Wijzer in geldzaken

Betrekken van ouders

Een derde van de deelnemende leerkrachten betreft ouders bij 'het kinderen leren omgaan met geld'

- Ruim een derde (35%) van de deelnemende leerkrachten in het primair onderwijs betreft ouders bij 'het kinderen leren omgaan met geld', veelal naar aanleiding van de Week van het geld (met name via een nieuwsbrief of lesbrief van school). Bijna twee derde (64%) van de deelnemende leerkrachten betreft de ouders niet.

Ouders worden weinig betrokken bij 'het leerlingen leren omgaan met geld'

- Ouders worden weinig betrokken bij 'het leerlingen leren omgaan met geld' door docenten in het voortgezet onderwijs.

Ouders worden niet betrokken bij 'het studenten leren omgaan met geld'

- Ouders worden niet betrokken bij 'het studenten leren omgaan met geld' door mbo-docenten.

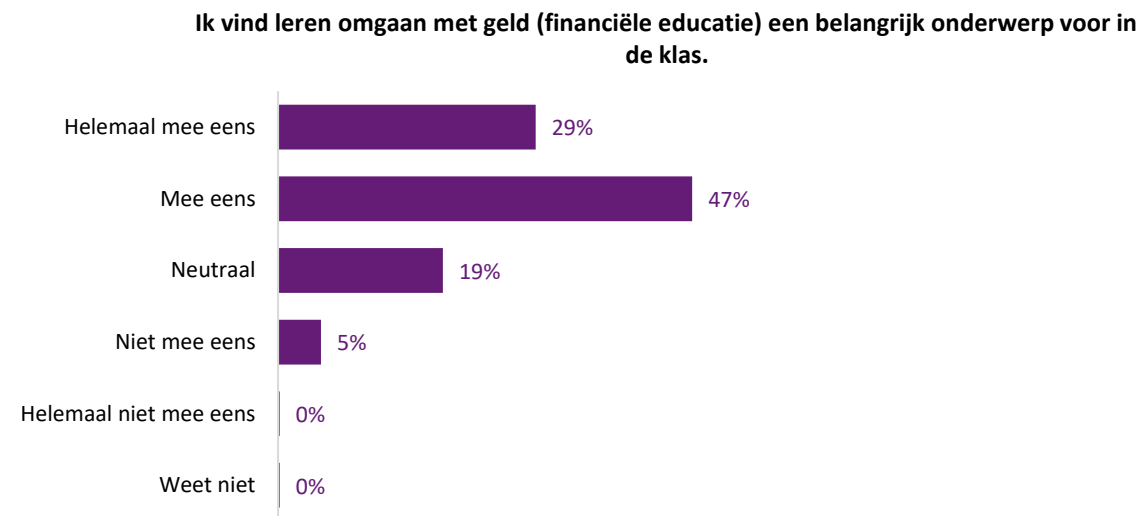
 Wijzer in **geldzaken**

Belang van financiële educatie

76% van de leerkrachten vindt financiële educatie een belangrijk onderwerp voor in de klas

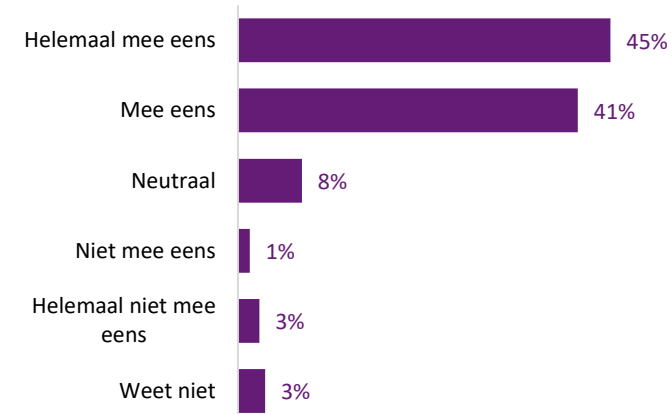
- 76% van de leerkrachten in het primair onderwijs vindt financiële educatie een belangrijk onderwerp voor in de klas.

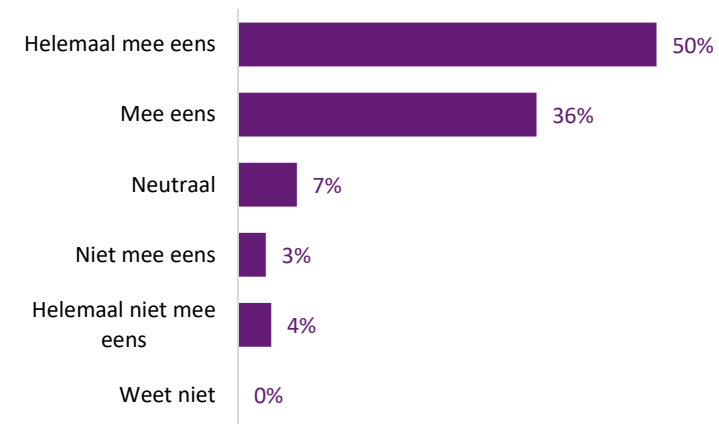
Een ruime meerderheid vindt dat aandacht voor financiële vaardigheden positief is voor leerlingen

- 86% van de docenten in het voortgezet onderwijs vindt dat aandacht voor financiële vaardigheden op school een positieve invloed heeft op de financiële vaardigheden van leerlingen.
- 86% van de docenten vindt leren omgaan met geld een belangrijk onderwerp voor in de klas.

Aandacht voor financiële vaardigheden op school heeft een positieve invloed op de financiële vaardigheden van leerlingen.

Ik vind leren omgaan met geld (financiële educatie) een belangrijk onderwerp voor in de klas.

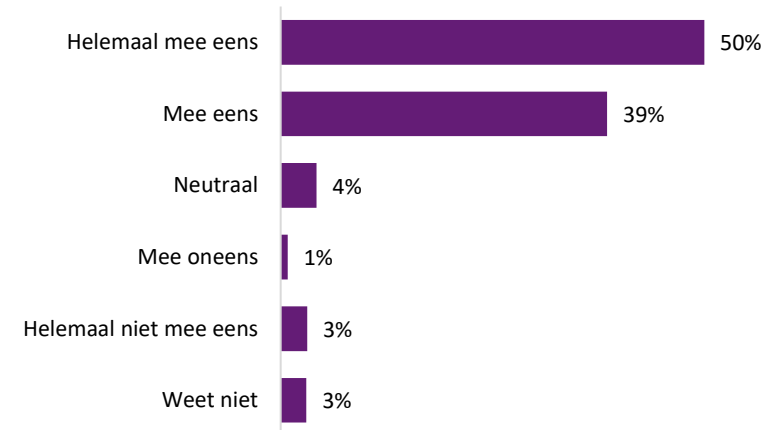

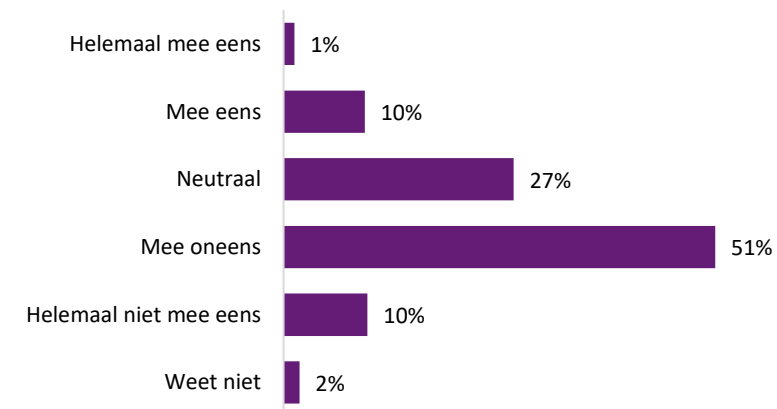
Een ruime meerderheid vindt dat aandacht voor financiële vaardigheden positief is voor de student

- 89% van de mbo-docenten vindt dat aandacht voor financiële vaardigheden op school een positieve invloed heeft op de financiële vaardigheden van mbo-studenten.
- Iets meer dan een tiende (11%) van de docenten denkt dat mbo-studenten van 18 jaar en ouder voldoende in staat zijn om juiste financiële keuzes te maken.

Aandacht voor financiële vaardigheden op school heeft een positieve invloed op de financiële vaardigheden van mbo-studenten.

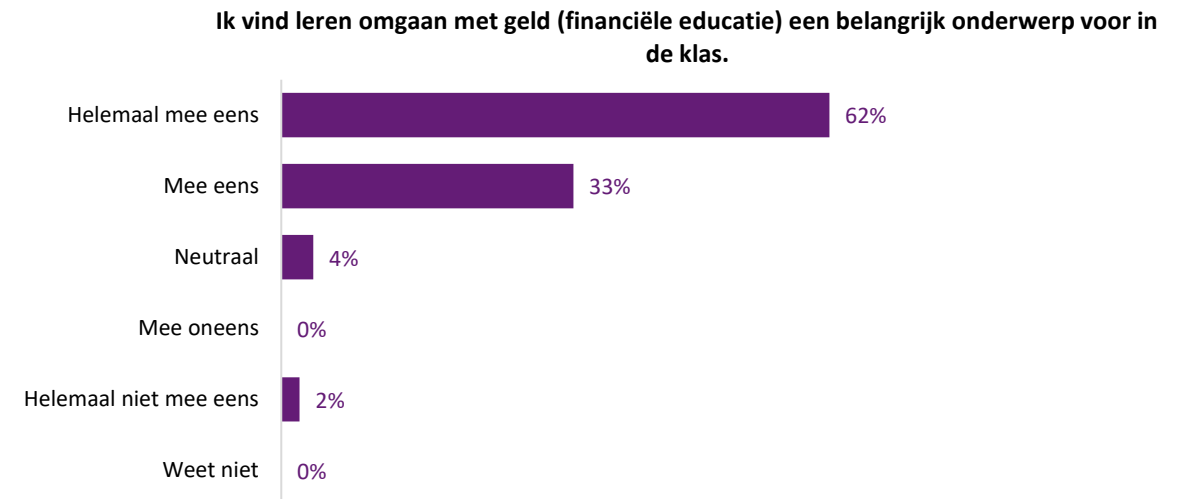

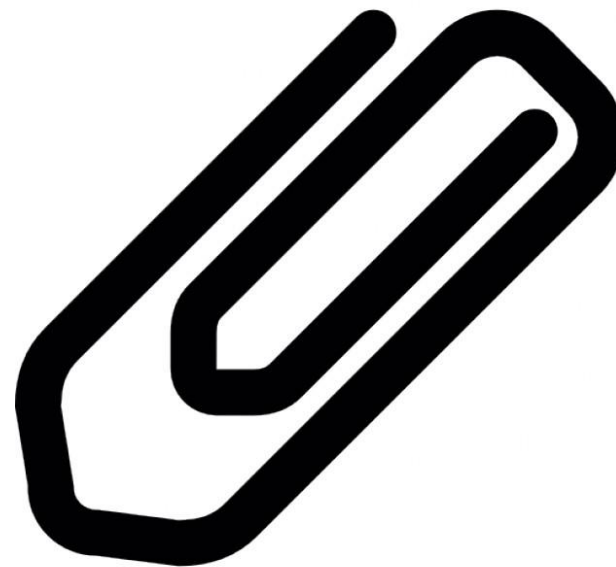
Mbo-studenten van 18 jaar en ouder zijn voldoende in staat om juiste financiële keuzes te maken.

Vrijwel alle docenten vinden het leren omgaan met geld een belangrijk onderwerp voor in de klas

- 95% van de mbo-docenten vindt het leren omgaan met geld een belangrijk onderwerp voor in de klas.

Bijlage

Onderzoek in het kort

Elementen	Uitleg
Onderzoek	Evaluatie Week van het geld 2024. Kwantitatief onderzoek onder leerkrachten bovenbouw in het basisonderwijs.
Doelgroep	Leerkrachten groep 6/7/8 in het basisonderwijs.
Methode	Online afname. De gemiddelde invultijd was 12 minuten.
Onderzoekperiode	Het veldwerk vond plaats van 18 maart tot en met 27 maart 2024.
Steekproef	Voor het onderzoek zijn willekeurige leerkrachten uit groep 6/7/8 benaderd met het verzoek om de vragenlijst in te vullen.
Weging	De steekproef is gewogen naar denominatie en vakantieregio. De wegefficiency is 99%.
Verschillen	De uitkomsten van de specifieke subgroepen (groep, denominatie en vakantieregio) zijn statistisch getoetst. Indien de gevonden verschillen significant zijn, is het voor 95% zeker dat de verschillen berusten op werkelijke verschillen en niet op toeval.

Onderzoek in het kort

Elementen	Uitleg
Onderzoek	Evaluatie Week van het geld 2024. Kwantitatief onderzoek docenten in het vo.
Doelgroep	Docenten in het vo (economie, mens & maatschappij, maatschappijleer en burgerschap).
Methode	Online afname. De gemiddelde invultijd was 10 minuten.
Onderzoekperiode	Het veldwerk vond plaats van 19 maart tot en met 5 april 2024.
Steekproef	Voor het onderzoek zijn docenten benaderd met het verzoek om de vragenlijst in te vullen.
Weging	De steekproef is gewogen naar denominatie en vakantieregio. De wegefficiency is 99%.
Verschillen	De uitkomsten van de specifieke subgroepen (provincie) zijn statistisch getoetst. Indien de gevonden verschillen significant zijn, is het voor 95% zeker dat de verschillen berusten op werkelijke verschillen en niet op toeval.

Onderzoek in het kort

Elementen	Uitleg
Onderzoek	Evaluatie Week van het geld 2024. Kwantitatief onderzoek docenten burgerschapsonderwijs in het mbo.
Doelgroep	Docenten burgerschapsonderwijs in het mbo.
Methode	Online afname. De gemiddelde invultijd was 11 minuten.
Onderzoeksperiode	Het veldwerk vond plaats van 19 maart tot en met 4 april 2024.
Steekproef	Voor het onderzoek zijn burgerschapsdocenten benaderd met het verzoek om de vragenlijst in te vullen.
Weging	De steekproef is gewogen naar provincie. De wegefficiency is 99%.
Verschillen	De uitkomsten van de specifieke subgroepen (provincie) zijn statistisch getoetst. Indien de gevonden verschillen significant zijn, is het voor 95% zeker dat de verschillen berusten op werkelijke verschillen en niet op toeval.